

VUODEN 2022 TALOUSARVION RAAMI JA TALOUSARVION VALMISTELUOHJE

1. YLEISTÄ

1.1. Talousarvion ja taloussuunnitelman lainsäädännölliset perusteet

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnanvaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat **kuntastrategiaa, hyvinvointisuunnitelmaa** sekä **talousohjelmaa** (Kvalt. elokuu 2019) ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan **toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet**. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

1.2. Talousarvion laadintaan vaikuttavat yleiset tavoitteet

Perhon kunnan strategia vuosille 2018 – 2021, jonka visio 2030 on : Perhon on vahvan talouden kunta, jossa kannustetaan vastuunottoon ja tasa-arvoon. Yrittäjyyden, hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen ohjaavat toimintaamme.

Strategiset tavoitteet vuodelle 2022 (pohjana tavoitteet 2021):

Uusi Perhon kunnan strategia valmistuu alkuvuodesta 2022

Vahva kuntatalous

Uusien toimintatapojen käyttöönotto, mikäli taloudellisesti järkevää
 Palvelujen tasoa ei lisätä ilman lain veloitteita
 Hankkeiden ja koronarahoitusten hyödyntäminen
 Kunnan talouden mukautuminen Sote-uudistukseen 2023-
 Kunnan lainamäärä alle 20 milj. euroa

Elinvoima

Monipuolisen elinkeinotoiminnan kehittäminen
 Työllisyyden kuntakokeilun aktiivinen toteuttaminen
 Laadukkaiden asuntojen ja toimitilojen riittävä tarjonta myös markkinalähtöisesti
 Yrityspalvelujen markkinoinnin tehostaminen; Kosek Oy ja Perhon Kehitysyhtiö Oy
 Luonto- ja matkailutoimialan vahvistaminen

Hyvinvointi (Yhdessä tekeminen ja turvallinen elinympäristö)

Yhteisöllisyyden vahvistaminen

Edistämme asukkaiden hyvinvointia yhdessä tehden, siten että

- lapset ja nuoret voivat hyvin
- kuntalaiset ovat aktiivisia, toimintakykyisiä ja hyvinvoivia
- järjestö- ja vapaaehtoistoiminta monipuolistuu

Ikäihmisten asumismahdollisuuksien kehittäminen (Jalmiinakoti ja senioriasunnot)

Toiminnan kehittäminen

Kuntamarkkinointi – viestinnän resurssointi

Hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen: kuntalaiset osallistuvat palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen

Esimiestyö ja työhyvinvointi: Panostetaan henkilöstön osaamiseen, työhyvinvointiin ja moniammatilliseen yhteistyöhön

Palvelujen ulkoistaminen paikallisten yritysten tuottamaksi

1.3. Talousarvion ja -suunnitelman rakenne

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Määrärahat ja tuloarviot ovat bruttomääräisiä, ellei erikseen päätä nettomääräisestä sitovuudesta.

Hallintokuntien (lautakuntien) valmistelun perusteella muodostuu käyttötalous- ja investointiosa, jotka on laadittava taloushallinnon järjestelmään kustannuspaikoille tileittäin. Taloustoimisto valmistelelee tuloslaskelma- ja rahoitusosan, joihin tarvittavat tiedot johdetaan käyttötalous- ja investointiosista.

Käyttötalousosa

Talousarviossa ja -suunnitelmassa kunnanvaltuusto asettaa lautakunnille tulosalueittain toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden saavuttamiseen käytettävissä olevat määrärahat **lautakunnittain**. Määrärahan tai tuloarvion yhteydessä voi olla yksi tai useampia tavoitteita, joita on kunnan toiminnassa ja taloudessa noudatettava. Tavoitteet voivat olla joko sitovia tai ei-sitovia. Muutokset sitoviin tavoitteisiin on hyväksyttävä valtuustossa. Osavuositarkastuksessa sekä tilinpäätöksessä tulee tulosalueittain selvittää asetettujen tavoitteiden toteutuminen.

Talousarviotavoitteiden asettamiseen ja niiden mitattavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tavoitteiden tulee olla laadittuna siten, että ne pohjautuvat valtuuston hyväksymään strategiaan. **Strategian pohjalta lautakuntien tulee laatia kullekin tulosalueelle toimintansa kannalta 1-3 keskeistä talousarviotavoitetta**, jotka ovat valtuustoon **nähdessä sitovia**.

Hyvä tavoite on merkittävä toiminnan ohjaamisen kannalta, mitattava ja keskeinen, johtaa oikeaan strategiseen suuntaan, ymmärrettävä, riittävän yksinkertainen, ristiriidaton ja sillä on yhteys resursseihin, siihen pystytään vaikuttamaan, realistinen ja hyväksyttävä.

Lakiin, asetuksiin ja normeihin perustuvien velvoitteiden täyttäminen ei koskaan voi olla tavoitteena, koska ne tulee saavuttaa ilman tavoiteasetantaakin!

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, miten talousarviossa asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet, siksi mitattavuuteen/seurattavuuteen on kiinnitettävä huomiota.

Perhon kuntakonsernin osana tytäryhtiöiden tulee laatia määrärahaesitysten lisäksi talousarvioissaan toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan.

Investointiosa

Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Usean vuoden aikana toteutettava hanke jaetaan toteuttamisaikataulunsa mukaisesti eri vuosille. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Investointiosaan arvioidaan talousarviovuonna tarvittava määräraha. Investointiosaan otettavan hankkeen euromääräinen raja on **10 000 euroa**. Tätä pienemmät hankkeet ovat käyttötalousosassa huomioitavia. Tuloarviona talousarviossa esitetään arvioidut rahoitusosuudet investointimenoon.

2. TALOUSARVION JA –SUUNNITELMAN SISÄLTÖ

Talousarviotekstit laaditaan yhtenevän käytännön mukaisesti tulosalueittain strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden. Aineisto kootaan Dynastyyn.

2.1 Toiminnan vastuhenkilö

Jokaisen tulosalueen tekstiosan alkuun kirjoitetaan tilivelvollisen viranhaltijan virkanimike ja nimi.

2.2 Käyttötalous

Taloushallinnon talousarviosovellukseen on siirretty kustannuspaikoittain edellisen vuoden talousarviossa hyväksytyt luvut. Talousarviotiedot annetaan pyöristettyinä alaspäin lähimpään 10 euroon. Hallintokuntien tulee tallentaa itse tiedot taloushallinnon järjestelmään heille annetuilla budjettitunnuksilla. (Marika ja Arja ohjeistaa.)

2.2.1 Sisäiset Vuokrat/ vastikkeet sekä tilojen vuokraaminen

Tekninen toimi: tilapalvelun sisäiset vuokrat

Tekninen toimi ilmoittaa hallintokunnille (sivla ym.) vuoden 2022 sisäiset ateria-, siivous- ja kiinteistöhoitopalveluille, **lokakuun puoleenväliin mennessä**. Ilmoitettua vuokratasoa voidaan soveltaa myös suunnitelmavuosiin 2023-2024.

Teknisen toimen (tilapalvelun) ilmoittamat sisäiset menot (ja tilapalvelun osalta tulot) tulee lautakunnan kirjata sisäisinä määrärahoina talousarvioon. Tilapalvelun muilta palvelukeskuksilta perimien sisäisten ylläpitovuokrien taso tulee olla enintään vuoden 2021 tasolla, ellei kiinteistöön kohdistu sellaisia peruskorjauksia, jotka nostavat kiinteistöstä kirjattavien poistojen määrää. Korotuksista tulee erikseen neuvotella kiinteistöä käyttävän lautakunnan kanssa.

2.2.2 Palkat ja henkilöstösivukulut - HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

Uudet kunnalliset virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 1.4.2020-28.2.2022. Palkkakustannukset nousivat vuonna 2021 edellisvuoteen verrattuna. Kuntaliiton ennusteen mukaan kuntien ansiotasoindeksiennuste vuodelle on 2022 on 2,5 %.

Saavutettujen sopimusten perusteella vuoden 2022 talousarviossa tulee varautua 1,0 %:n korotukseen (elokuun 2021 palkkoihin).

Henkilöstösihteeriksi Kirsi Polvilampi toimittaa hallintokunnille palkkaliitteen henkilöstön korotetuista palkoista hallintokunnan henkilöstösuunnitelman mukaisesti. **Siis ensin on oltava henkilöstösuunnitelma hallintokunnittain.**

Henkilösivukulut

Ennakkotiedot palkkoihin liittyvistä henkilösivukuluprosenteista vuodelle 2021 ovat seuraavat:

Maksu	2019	2020	2021	2022	2023
Sosiaaliturvamaksu	0,77	1,34	1,53	1,35	1,42
Työttömyysvakuutusmaksu	2,05	1,70	1,90	1,90	1,90
Kevan jäsenyhteisön eläkemaksu	21,20	20,80	20,80	20,40	20,40
Työnantajan osuus palkkaperusteisesta eläkemaksusta	17,25	16,85	16,82	17,20	17,20
Eläkemenoperusteinen maksu (ennen v. 2005 kert. eläkk.)	3,95	3,95	3,95	3,20	3,20
Valtion eläkejärjestelmän kuntasektorin maksu	16,76	16,25	16,26	16,65	16,65
Muut erät	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
TYÖNANTAJAN MAKSUT KESKIMÄÄRIN	24,28	24,09	24,45	24,00	24,10
Vakuutetun eläkemaksu (alle 53 v. tai yli 62 v.)	6,75	7,15	7,15	7,15	7,15
Vakuutetun eläkemaksu (53 – 62 v.)	8,25	8,65	8,65	8,65	8,65

2.2.3 Muut menot

Muihin menoihin ei saa tehdä korotuksia, ellei menonlisäystä ole erikseen tapauskohtaisesti hyväksytty.

2.2.4 Toimistohenkilöstön sisäiset veloitukset

Taloustoimisto toimittaa muille hallintokunnille toimistohenkilöstön sisäisten veloitusten määrät.

2.2.5 Työterveyshuollon kustannukset

Työterveyshuollon kustannuksiin varataan määrärahat keskitetysti, mutta käyttöä seurataan tunnisteilla toiminnoittain.

2.2.6 Poistot

Poistot kirjataan talouspalveluissa.

Aikataulu

- 26.8.2021 Taloussuunnittelu käynnistyi valtuustoseminaarilla
- 08.9.2021 Kunnanhallitus päättää talousarvioraamin ja antaa valmisteluohjeet
- 27.9.2021 Kunnanhallitus käsittelee Osavuositarkastuksen ajalta 1.1.-31.8.2021
- 11.10.2021 Kunnanhallitus käsittelee lautakuntien esitykset ja antaa tarvittavat lisävalmisteluohjeet
- 26.10.2021 Kunnanvaltuuston 2. valtuustoseminaari
- 8.11.2021 Kunnanhallitus käsittelee lautakuntien esitykset ja antaa esityksen veroprosenteista vuodelle 2022
- 15.11.2021 Kunnanvaltuusto päättää veroprosentit vuodelle 2022
- 29.11.2021 Kunnanhallitus, Talousarvio 2022, talous- ja toimintasuunnitelma 2022-24
- 13.12.2021 Kunnanvaltuusto, Talousarvio 2022, talous- ja toimintasuunnitelma 2022-2024

Kunnanjohtaja ja taloussihteeri voivat talousarvion teknisen valmisteluohjeen lisäksi antaa muitakin asiaan liittyviä tarkennuksia talousarvion laadinnan aikana. Lautakuntien käyttötalousosan talousarvioehdotukset tulee olla hallituksen käytettävissä viimeistään 8.10.2021 (Khall käsittelee 11.10.2021).

Vuoden 2022 talousarvion investointiosa laaditaan vuosien 2021-2023 taloussuunnitelmassa vahvistetun investointisuunnitelman ja valtuustoseminaarin pohjalta.

Perhossa 8.9.2021
Kunnanhallitus

LIITTEET
Raami 2022
Talousohjelma 2019 – 2022

TALOUSARVIO 2022, TS 2023 - 2024

TULOSLASKELMA		ILMAN SISÄISIÄ ERIÄ							
	TP 2019	TP 2020	TA 2021+muutos	eliminoidaan yhtiöittävät	eliminoidaan yhtiöittävät, sisäiset	TA2021 yhtiöittäminen eliminoitu	TA-raami 2022 syyskuu 2021		
Toimintatulot									
Myyntitulot	1 448 581	1 445 153	1 409 400		117 950	1 527 350			
Maksutulot	189 498	140 901	145 370			145 370			
Tuet ja avustukset	259 794	144 689	361 660			361 660			
Vuokratulot	1 370 060	1 256 576	1 328 080	-380 460		947 620			
Muut toimintatulot	69 755	52 485	32 950			32 950			
Toimintatulot yhteensä	3 337 688	3 039 804	3 277 460			3 014 950	3 014 950		
Toimintamenot									
Henkilöstömenot	-6 814 711	-6 493 824	-7 234 110			-7 234 110	-73 000	1.)	
Palkat ja palkkiot	-5 518 193	-5 236 588	-5 636 720			-5 636 720	-100 000	1.)	
Henkilöstösivukulut	-1 388 343	-1 342 164	-1 597 390			-1 597 390			
Eläkekulut	-1 239 187	-1 180 804	-1 354 930			-1 354 930			
Muut henkilösivukulut	-149 156	-161 360	-242 460			-242 460			
Henkilöstökorvaukset	91 825	84 928	0			0			
Palvelujen ostot	-13 778 430	-13 216 575	-14 248 880			-14 248 880			
Asiakaspalvelujen ostot Soite	-10 973 592	-10 695 591	-11 504 670			-11 504 670	-200 000	2.)	
Asiakaspalvelujen ostot muilta	-242 713	-231 860	-247 270			-247 270	-60 000	3.)	
Muiden palvelujen ostot	-2 562 125	-2 289 124	-2 496 940	70 990		-2 425 950			
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 331 706	-1 289 992	-1 435 180			-1 435 180			
Avustukset	-404 941	-392 865	-456 780			-456 780			
Vuokramenot	-119 325	-97 974	-128 770			-128 770			
Muut toimintakulut	-66 669	-46 253	-50 610			-50 610			
Toimintamenot yhteensä	-22 515 781	-21 537 483	-23 554 330			-23 483 340	-23 916 340		
Toimintakate	-19 178 093	-18 497 679	-20 276 870			-20 468 390	-20 901 390		
1) henkilöstömenot + 1% ja uudet henkilöt, 2) Soite, 3) Palotoimi									
TULOSLASKELMA		TP 2019	TP 2020	TA 2021+muutos	eliminoidaan yhtiöittävät	eliminoidaan yhtiöittävät, sisäiset	TA2021 yhtiöittäminen eliminoitu	TA-raami 2022 syyskuu 2021	Muutos- % TA 2021
Toimintakate	-19 178 093	-18 497 679	-20 276 870				-20 468 390	-20 901 390	3,080
Verotulot	7 525 664	7 887 310	8 188 000				8 053 000	8 053 000	-1,6
Kunnallisvero	6 106 780	6 413 899	6 499 000				6 522 000	6 522 000	0,4
Osuus yhteisöveron tuotosta	645 702	752 793	853 000				731 000	731 000	-14,3
Kiinteistövero	773 183	720 618	836 000				800 000	800 000	-4,3
Valtionsuudet	12 376 248	13 120 297	12 997 250				13 574 000	13 574 000	4,4
	19 901 912	21 007 607	21 185 250				21 627 000	21 627 000	2,1
Rahoitustulot ja -menot									
Rahoitustuotot ja -kulut									
Korkotuotot	305 082	577 835	372 000				500 000	500 000	
Muut rahoitustuotot	14 210	19 203	21 000				21 000	21 000	
Korkomenot *)	-88 812	-95 552	-210 430				-150 000	-150 000	
Muut rahoitusmenot	152 446	-252 962	-44 000				-44 000	-44 000	
Rahoitustulot ja -menot yht.	382 926	248 524	138 570				327 000	327 000	
VUOSIKATE	1 106 745	2 758 452	1 046 950				1 052 610	1 052 610	
Suunnitelman muk. poistot	-1 491 228	-1 467 371	-1 600 730	190 000			-1 410 730	-1 411 000	
Arvon alentumiset ja lisäpoisto			-505 583						
Tilikauden tulos	-384 483	785 498	-553 780				-358 390	-358 390	
Poistoeron lis.(-) tai väh.(+)	6 253	6 253							
Rahastojen lisäys (-) tai vähenn. (+)	464 322	50 000	500 000						
Varausten lisäys/vähennys									
Tilikauden ylijäämä (alij.)	86 092	841 751	-53 780				-358 390	-358 390	
							Tulos alittaa tavoitteen		
*) Lainamäärä tp 2021 noin 20,2 milj. €, korko 1,5 % olisi 303.000									
	korko 0,75 %	150 000							

PERHON KUNTA							
TALOUSOHJELMA 2019 - 2022							
Toiminnallinen muutos	Lisätietoja	v. 2019	v. 2020	v. 2021	v. 2022	Yhteensä suunnitelma- kaudella	henkilöstöväh.
Verotulot							
Tuloveroprosentti, v. 2019 on 21,50	0,50-% yksikön noston vaikutus on 150.000 €/v					0	
Kiinteistöverot, tuulivoimalat	Alajoen alueen tuulipuisto verotukseen				250 000	250 000	
Kiinteistöverot, verotettavien rakennusten tarkistus	Käynnistynyt, selvitys maksaa, nettotuloa kertyy v. 2022 -				20 000	20 000	
Verotulot yhteensä		0	0	0	270 000	270 000	
KÄYTTÖTALOUS							
Henkilöstömäärä väh. 154 -> 145 htv	Kaikki hallintokunnat ja organisaatiot -9 htv, kohdistamatta hallintokunnille -3 htv		96 000	96 000	96 000	288 000	-3
						0	
Yleishallinto							
Toimistopalvelut	Toimistosihteerit -1		38 000	38 000	38 000	114 000	-1
						0	
Maaseutu- ja elinkeinotoimi							
Joukkoliikennetuki	Julkisen liikenteen ja koulukuljetusten kilpailutus yhdessä Elyn kanssa	10 000	30 000	30 000	30 000	100 000	
						0	
SOITE /Sosiaali- ja terveystoimi							
Palvelurakennuudistuksen 1. vaihe	Tehtävä erillisillä päätöksillä kunnat/Soite (tekemättä) 1.		300 000	300 000	300 000	900 000	
Palvelurakennuudistuksen 2. vaihe	Tehtävä erillisillä päätöksillä kunnat/Soite (tekemättä) 2.			400 000	400 000	800 000	
						0	
Sivistys- ja vapaa-ajan toimi							
Päiväkotihanke, nykyiset 4 eri yksikköä keskitettyyn päiväkotiin	Päivähoitohölkunnan vähennys (nykyiset lait) - 3 htv			96 000	96 000	192 000	-3
Kouluverkko tarkasteluun oppilasmäärän kehitys huomioiden	Viimevuosien alhainen syntyvyys					0	
Esi- ja perusopetus	Tuntikehysleikkaus 58 h syksy 2019, erityisopettajaa ei rekrytoitu -1 htv	50 000	132 000	132 000	132 000	446 000	-1
Esi- ja perusopetus	Yläkoulun koulunkäynnin ohj. -1 htv	10 000	30 000	30 000	30 000	100 000	-1
Apip	Järjestääkö kunta vai 3. sektori ?					0	
Kirjastotoiminta / omatoimikirjasto	Vaatii investointeja, henkilöstövähennys 1 htv			38 000	38 000	76 000	-1
Koulukuljetukset	Julkisen liikenteen ja koulukuljetusten kilpailutus yhdessä Elyn kanssa	5 000	20 000	20 000	20 000	65 000	
Tekninen toimi							
Palvelutuotannosta poistuneet rakennukset: myynti tai purku	Purkukustannusten ja tasearvojen alaskirjausten vuoksi tuotot=kulut suunnitelmakaudella					0	
Yhtiöittäminen	Teollisuustilat Perhon Kehitysyhtiölle		30 000	30 000	30 000	90 000	
Yhtiöittäminen	Asuinrakennukset					0	
Yhtiöittäminen	Kaukolämpölaitos					0	
Yksityisteiden talviauraus tiehoitokunnille	Selvitetään			45 000	45 000	90 000	
Käyttötalous yhteensä		75 000	676 000	1 255 000	1 255 000	3 261 000	-10
Verot ja käyttötalous yht.		75 000	676 000	1 255 000	1 255 000	3 531 000	
Lisäys ed. vuoteen		75 000	601 000	579 000	270 000		